

244. Elfde Groot Nederlands Dictee van het Davidsfonds

(auteur: Jozef Lamberts)

Nationale finale voor de volwassenen (amateurs en specialisten)

(Invuldictee: De *gecursiveerde* woorden moesten door de amateurs worden geschreven, de onderstreepte woorden door de specialisten. Woorden die én *gecursiveerd* én onderstreept zijn, moesten door beide categorieën worden geschreven.)

Een nieuwe lente en een nieuw geluid. Of toch niet helemaal?

Ten jare 1889 schreef de vijftientig jaar eerder geboren *Tachtiger* Herman Gorter, een contemporain van de essayist Frederik van Eeden, wiens leven volgens zijn doopceel vier jaar vroeger begonnen moet zijn dan dat van zijn *collega-romancier*, een quasifilosofisch leerdicht. Door tal van literatoren uit *Noord en Zuid* wordt dit flatteuze epyllion als het hoogtepunt van de Nederlandstalige poëzie uit die tijd beschouwd. Daarin wil de vergankelijke schoonheid Mei zich vereeuwigen door in het huwelijk te treden met de *mythologische god* Balder. Het begint met de alom bekende en concies geformuleerde woorden die velen zich nog zullen herinneren uit hun *middelbareschooltijd* aan een urbain jezuïetencollege, een klein- of grootseminarie of een *idyllisch* gelegen broederschool:

Een nieuwe lente en een nieuw geluid:

Ik wil dat dit lied klinkt als het gefluit,

Dat ik vaak hoorde voor een zomernacht

In een oud stadje, langs de watergracht.

Ook vandaag staan we waratje op de drempel van een nieuwe lente. Maar of we het hier in dit goed geoutilleerde walhalla – Oudnoors dat ‘zaal der gesneuvelden’ betekent – van het Vlaams Parlement bij de elfde editie van het Groot Nederlands Dictee ook over een nieuw geluid kunnen hebben, zal nog moeten blijken. Misschien hadden de hier aanwezige *oudgedienden* het al van bij het begin van deze nogal cocasse en met veel *kunst- en vliegwerk* in elkaar geflanste tekst in de smiezen dat de stijl niet dezelfde is als die van de vorige jaren. Inderdaad, deze regels zijn ontsproten uit een ander brein – nee, niet het brijn dat soms als schuim op het water drijft – dan dat van de intussen legendarisch geworden en altijd chaud ogende Aurel Sercu, door wiens toedoen dit grootse evenement een ontielgijlike *eradiatie* gekregen heeft. Verheug je je er al over – voortgaande op deze intro – dat het dit jaar een gemakkelijker proef zal worden, net zoals leerlingen die hun oude, strenge meester door een jongere leerkracht vervangen zien? Of vrees je eerder het tegendeel? Of dat de tekst een beetje te taedieus zal zijn? Het vervolg zal het uitwijzen.

Over de gefacelifte cabaretières en dandyeske rabauwen die de auteur in 1995 in zijn eerste officiële *maidendictee* – tenminste wat deze door de rooms- en Vlaamsgezinde historicus Jan-Baptist David opgerichte vereniging betreft – met als onderwerp ‘Het was niet moeilijk’ uit zijn hoed tevoorschijn toverde, hoef je je vandaag in elk geval het hoofd niet te breken, maar in ruil voor deze met een *cosmetische* ingreep behandelde *artiestes* en zich als een fat gedragende vagebonden laten we nu de chimerieke komediantes en *hirsuten* met een icterische huidskleur opdraven. En de farouche marquises, al dan niet met remarquabele dijen die van onder hun polyanthische salopetterok zichtbaar zijn, worden er als toetje koefnoen bovenop gegeven.

Met de Tsjetsjeense guerrillastrijders en de tongstrelende borrel curaçao uit het 'in memoriam' van 1996, waarin – zij het maar met *hoerentranen* – afscheid genomen werd van onze oude al dan niet door iedereen *geapprecieerde* spelling, willen we je hier evenmin opzadelen. Als alternatief hebben we de eraan verwante *Afghaanse moedjahedien*, een soort jongens van *Jan de Witt*, en het al even geestrijke glaasje *mastiek*, dat je misschien al eens *achterovergeslagen* hebt bij het luisteren naar de *bouzouki* tijdens een bezoek aan het *Erechtheum* op de Akropolis of het aan *chtonische* godheden gewijde *Delfische* heiligdom op het *Peloponnesische* schiereiland, alsook de roemer *hipocras*, een soort kaneelwijn die soms als bruiloftsdrank *geoffreerd* wordt. En de *rioja* uit het Ebrodal, alsmede de op basis van cognac *gedistilleerd pineau*, zouden in dit gezelschap evenmin misstaan.

'Van een dicteekater gesproken', zo luidde de titel van het examen dat in 1997 werd afgenomen. Toen werden de spellingbollebozen nog niet in dit sacrale heiligdom gelauwerd maar op een locatie in het Vlaams-Brabantse plaatsje Zellik, *vlak bij* de Brusselse agglomeratie, waar de finalisten zowel met snoezepoezen uit een of ander majorettekorps als met avant-gardistische trechterbeha's geconfronteerd werden. Vandaag houden we het bij de ouderwetse *jodhpurs* en de uit *mousseline* vervaardigde *berthekragen* en, om het een ietsepietsie multicultureel te houden, bij de *kaffiya's* van Arabieren als Jasir Arafat en de *chadors* en *greige boerka's* van de gesluierde vrouwen uit *Saudi-Arabië* of *Bahrein* en andere islamitische landen in het *Verre en Midden-Oosten*.

Een uitgebreide delegatie van exotische dieren zoals de Nieuw-Guinese kasuarissen en de Zuid-Amerikaanse kaketoos maakte in 1998 in het vierde spellingfestijn haar opwachting, toen de samensteller met 'larie en apekool in 52 jambische kwatrijnen' het bewijs leverde ook gedichten uit zijn mouw te kunnen schudden. Hoewel uit de titel afgeleid kon worden dat het hierbij niet om een uit *dactylen* bestaande versvorm ging, deed de inhoud ervan toch min of meer aan een *ollekebolleke* denken. Nee, ikzelf waag me niet aan een verhaal in versvorm, ook niet in *trocheïsche* of *anapestische* verzen. Om in een soortgelijk animaal gezelschap te blijven maar toch geen letterdieverij te plegen, laten we ditmaal de Zuid-Europese *feliene pardellynx*, de *Mozambikaanse tseetseevliegen*, de voor het *breitschwanz* zorgende *karakoelschappen* uit *Tadzjikistan*, de *Malagassische aepyornis* en de *zwartbruine lippenbeer* uit het door een *tsunami* getroffen Sri Lankaanse eiland de revue passeren. Of voel je meer voor de tussen de rijkbloeiende *vallota's* in Zuid-Afrika levende *waterkoedoe*? Ons niet gelaten! Maar neem er dan ook maar de *Lesothaanse maloti* bij, de munteenheid van een minuscule monarchie die zich daar als een *mini-enclave* in die uitgestrekte republiek bevindt.

Om met wapens van uiteenlopende aard geconfronteerd te worden, hoef je niet *per se whodunits* van Stephen King te verslinden. In de 'gefacelifte assepoes op verplaatsing' anno 1999 werd bijvoorbeeld de kalasnikov, een handvuurwapen van Sovjet-Russische *makelij*, bovengehaald. Van *ballista's* en *bazooka's* heeft de samensteller echter nooit gebruikgemaakt. Eerstgenoemde, primitieve oorlogstuigen waarmee allerlei projectielen naar de vijand geslingerd werden, dateren niet uit de middeleeuwen of uit de *renaissancetijd*, maar ze waren in de oudheid bij de *Thraciërs* al bekend en waren maar *kattenpis* in vergelijking met de moderne met *hydrazine* gevulde *exocet-* of zijderupsraketten, die met behulp van radar hun doel zoeken. Ook van *uzi's*, pistoolmitrailleurs die genoemd zijn naar een Israëliische majoor, heeft hij zijn handen *afgehouden*, tenzij wanneer hij *ruziënde klerelijers* te berde bracht of wanneer hij de

deelnemers *coulisse*- of cajunmuziek voorschotelde. Of popmuziek, waartoe ook de pretentieuze middle of the road behoort.

Uit datzelfde chef-d'oeuvre van mijn illustere voorganger zijn ons verder ook de sybaritische harpijen met medusakoppen en de poepchique Aragonese douairières met onyxen oorbellen bijgebleven. Daar blijven we nu maar *van af*. Maar wat denk je van mediterrane saltimbanques met een ingénuekapsel en capricieuze kuttenkoppen? Of zijn die misschien niet *equivalent*?

In het laatste jaar van het ter ziele gegane millennium daagden tijdens 'een poetsbeurt' de coelacanten in een krap goudviskommetje, de tyrannosaurussen in hun enge terrarium en de lippizaners in de manege op. Nochtans zouden andere *tetrapoden* zoals de behemoths, die zowat het midden houden tussen een olifant en een *rinoceros*, en de reusachtige kodiakberen uit de *Golf van Alaska* zich in dit gezelschap ook wel thuis voelen. Deze kolossale viervoeters zijn wel geen familie van de beer Fozzie uit Jim Hensons Muppetshow. En om ook de vissen niet te verwaarlozen, *wordt* je nog een gereduceerde *plejade* van zwemmende dieren geserveerd: de cobia's of zeepiranha's – of voor de latinisten en graecisten onder jullie: de *Pomatomus saltatrix* –, de in de Middellandse Zee overvloedig voorkomende *sardienen*, de tussen het wier levende vinarmige *sargassovissen*, de picassovissen met hun fantastische kleurencombinaties en de siksjoeroes, die *alle* tot de koudbloedige levende wezens behoren. Of vergis ik me en zijn deze *laatste* eerder een soort van zingende *cicades*, die aan het einde van de middag zeer hard aan het (t)sjirpen slaan? En zouden de coelenterata verwant zijn aan de bovengenoemde paleozoën, die reeds in het *devoon* in de buurt van de Comorenarchipel hun thuishaven hadden gevonden? Aangezien het niet de bedoeling is dat je hier het slachtoffer van ciguatera wordt, zullen we het maar over een andere boeg gooien.

Toen in 2001 voor deze jaarlijkse happening naar het Paleis der Natie – of volgens de samensteller 'de moeder aller instellingen' – uitgeweken werd, leerden we daar wat geëchauffeerde querulanten zijn en vernamen we waarvoor de letters van de abbreviatie BSE staan. Waarom zouden we het dan nu eens niet mogen hebben over lyserginezuur, carbonzuur dat ontstaat bij hydrolyse van ergotalkaloïde en waaruit lsd vervaardigd wordt? Of over erytropoëtine (kortweg *epo*), een van de vele excitantia waar gedopeerde *mountainbikers* zoals Filip Meirhaeghe niet onbekend mee zijn? Ben je echter niet op *atletische* prestaties uit maar houd je het liever bij explosieve stoffen, dan kunnen we dankzij de experimenten van Alfred Nobel trinitrotolueen of kortweg trotyl aanbevelen.

In 2002, toen in 'een subtiel profiel' een poging ondernomen werd om het onderscheid tussen Amateurs en Specialisten te definiëren, kregen de dicteefanaten een beeld voor ogen van kapseizende zodiacs – niet te verwarren met de ietwat grotere en sportievere wherry's – en werd hun medelijden opgewekt met kinderen die in de Burkinese hoofdstad Ouagadougou aan beriberi leden. Maar de kinderen die in de hoofdstad Yamoussoukro van Ivoorkust te kampen hebben met tyfeuze koorts of met een tropische ziekte zoals leishmaniasis, waarvan de aleppobuil en kala-azar frequent voorkomende vormen zijn, waarom kregen die hier niet de nodige aandacht? Verder moest blijken dat bij het drinken van een cappuccino een Specialist meer interesse had voor de hoeveelheid c's die in dat woord voorkomen dan voor de hoeveelheid cacao poeder. Welnu, bij het drinken van een Cubaanse daquiri of een Schotse drambuie rijst dat probleem niet. Evenmin als bij de forsythia's het deeltaken een struikelblok kan zijn, iets wat drie jaar geleden bij de aubrietia's wél het geval was. Althans voor mij.

Het daaropvolgende jaar waren we getuige van 'een slinkse sluipmoord', waarbij *onder meer* geïnfiltrerde misdienettes en een sp.a-partijvoorzitter in T-shirt ten tonele gevoerd werden, hoewel je hier, net als in de *Oriënt-Express*, waar Agatha Christie ooit een moord heeft opgelost, eerder de giftige noscapine of het al even gevaarlijke trichlooretheen of een flobert of lugerpistool als corpus delicti verwacht zou hebben. En dat die sp.a-partijvoorzitter dan tenminste over zijn turtleneck nog een cravate gedragen had! Dat hij daarbij aan een camel of taupekleurige stropdas de voorkeur had gegeven, doet er niet zozeer toe.

Vorig jaar werd de eerste *decade* van deze spellingwedstrijd, waarnaar elke aficionado van dit soort *attracties* telkens met belangstelling uitkijkt, succesvol rondgemaakt met een dictee dat de titel 'Het groot Nederlands vernederdictee' meekreeg en waarbij foudroyante debattanten en pusillanieme bloodaards het de erheen getrokken finalisten niet gemakkelijk maakten. Jullie zijn er toch niet rouwig om dat deze zeiklijsters ditmaal *achterwege* blijven?

Heb je zin in een hapje of een drankje? Daarvoor zal je na afloop van dit stukje hersengymnastiek in de tot fovertje ingerichte ruimte hierboven *terecht kunnen*, terwijl je er – om in de stijl te blijven van ons aller liefvallige Wendy'tje Van Wanten – in een *rokfauteuiltje*, op een met alençonkant versierd *crapaudje* of een ander stoeltje naast een semainiertje zit. Weliswaar geen mailstoeltje, want dat zou daar enigszins misstaan. Misschien kan je er genieten van een *geuze* of een met *korianderzaad* bereid witbier, maar op een cobbler of een gin-fizz zal je vermoedelijk niet moeten rekenen. Voor een crémant of een goed glas Bordeauxse wijn uit een balthasar evenmin. We houden er nu eenmaal niet van dat men er voor pampus zou liggen. Ben je een teetotaller, dan kan je een koffie bestellen. Je zult er allerminst gestoord worden door *non-stopmuziek* van een *jukebox* of een *wurlitzerorgel* met rhythm-and-blues of bluegrass, zoals country-and-western ook weleens genoemd wordt.

Zet je gaarne met je gesprekspartners een boompje op over een stijlfiguur als hypallage, het bahuvrihicompositum of het porte-manteauwoord, die alle in dit dictee voorkomen, of over de herkomst van peperoni, dan kan dat ook. Het zijn tenslotte intellectuele geestesgenoten, daarom niet allemaal *linguïsten* maar toch niet zomaar dikkoppen, *eendenkonten* of tararaboemdijeefiguren in wier gezelschap je je daar bevindt. Of heb je er na dit labeur zodanig je buik van vol dat dergelijke onderwerpen je geen vits meer kunnen schelen en heb je evenmin zin in een spelletje bezique, dan bevelen we je de merkwaardige geschiedenis van de naar de Franse pater Louis Bourdaloue genoemde bourdalou aan om over te converseren. Je daarbij aan *rabalaisiaanse* taferelen te goed doen zou echter misplaatst zijn en bovendien ook nog een poging ondernemen om de malagueña of de sirtaki te dansen, zou ongetwijfeld als overdreven theatraal overkomen.

Tenzij het *pijpenstelen* regent, kan je je ook *vermeien* in een van de vauxhalls waarop onze hoofdstad prat gaat. Mocht het lichtjes regenen, dan kunnen tompouces van nut zijn. Hoewel we mannen zulke *plu's* nog niet zo vlug in de hand zien nemen. Voor de hongerige magen zal de een of andere *patissier* nog wel bagels, *donuts* en *meringues* overhebben.

Nog wat geduld en dan volgt de *apothose* van de dag met de huldiging van de winnaars, waarna ook de anderen hun welverdiende prijs in ontvangst mogen nemen. Het gaat daarbij weliswaar niet om de hyaliene koh-i-noor, die ooit aan een Mongoolse *grootmogol* heeft toebehoord, tot hij in 1850 door de *Vereenigde Oost-Indische Compagnie* aan koningin Victoria ten geschenke werd gegeven en sindsdien tot de Britse kroonjuwelen behoort en in de *Tower* in Londen bewaard wordt. Ook niet om een fourwheeldrive, een uit

chryselefantien vervaardigd beeldje van de godin Pallas Athena of een *minicruise* naar de specerijeilanden, zoals de Molukken ook wel genoemd worden. Maar de pakketten met dociele en super-de-luxe boeken van gerenommeerde *beroepsschrijvers* zijn toch ook niet te versmaden.

Daarmee zit dit dictee *erop*. Laad vanaf morgen de nicadjes maar weer op, in de hoop bij de volgende editie van het Groot Nederlands Dictee opnieuw tot de *crème de la crème* te behoren. Maar *houd* er dan wel rekening mee dat, nu het Groene Boekje en de Grote Van Dale het alvast over één heikele spellingregel eens geworden zijn, de ape(n)nootjes en het eende(n)kroos dan opnieuw hun intrede kunnen doen! Apperpo: in dat beruchte Groene Boekje ontbreekt nog altijd een welbepaald woord. Maar laten we dat voor volgend jaar houden!

Bijkomende proef (voor het scheiden van eventueel ex aequo gerangschikte deelnemers)

De 9 *gecursiveerde* woorden waren in de opgave verkeerd gespeld.

1. Tot de abyssale fauna van de Sargassozee behoren *eencellige* diertjes zoals de foraminiferen of krijtdiertjes, de flagellaten of geseldiertjes en de tot de protozoën behorende radiolariën of straaldiertjes, alsook de cefalopoden of inktvissen.
2. Pyrethrum is een plantenextract dat afkomstig is van een Zuid-Amerikaanse chrysantensoort en dat op grote schaal in Kenia gekweekt wordt en dat het insectendodende poeder met het werkzame bestanddeel pyretrine levert.
3. De algazellen en de addaxen of mendesantilopen in de wadi's van de Noord-Afrikaanse Sahara en in de Maghreblanden ondervinden doorgaans weinig hinder van de droge woestijnwinden zoals de samoem en de harmattan.
4. *Poliomyelitis*, varicellen, coeliakie, parotitis, scarlatina en rubella zijn ziekten die wegens de grote besmettelijkheid meestal in de kinderleeftijd optreden.
5. De door de *geobstipeerde gonfalonniere* in kanselarijschrift opgestelde tekst kon uiteindelijk niet gesanctioneerd worden aangezien hij polyinterpretabel was en vol vergezochte cavillaties stond.
6. Tot de belangrijkste vindplaatsen van het zachtroze amethyst, dat evenals jaspis, agaat, kwarts, onyx en het naar een stad uit de oudheid genoemde chalcedon een halfedelsteen is, behoren Uruguay en *Madagaskar*.
7. De brodeloze *peripateticus* heeft deze vergeelde mappemonde bij een antiquaar *achter in* dit nauwe steegje op de kop kunnen tikken.
8. Mammelukken, meharisten, maquisards en *janitsaren* hebben *allen* gemeen dat ze verzetsstrijders zijn.